

Op weg naar een mooier Zuid-Holland

De Zuid-Hollandse natuur- en landschapsorganisaties zetten zich in voor de natuur en het landschap in Zuid-Holland en het verbinden van mensen hieraan. Zo dragen wij bij aan een provincie waarin het goed wonen, werken en recreëren is voor inwoners van Zuid-Holland, maar waar ook dier- en plantensoorten goed kunnen gedijen en robuuste populaties vormen. Wij kunnen dit niet alleen, maar hebben de provinciale overheid daar als partner hard bij nodig. Samen kunnen we Zuid-Holland nog mooier maken! Daarom geven wij in deze handreiking zeven punten mee die in de komende Statenperiode van belang zijn voor het provinciale beleid.

Voor een soortenrijker Zuid-Holland

Biodiversiteit vormt een onlosmakelijk onderdeel van een kwalitatief hoogwaardige groenblauwe leefomgeving. Dier- en plantensoorten hebben een intrinsieke waarde, maar zijn daarnaast ook van belang voor de mensen. Om de achteruitgang van de biodiversiteit te stoppen, zijn we er echter nog niet. Omdat met uitvoering van de huidige geplande maatregelen in 2027 de doelen van de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn op nationaal niveau naar verwachting voor 65% gehaald worden, zijn aanvullende maatregelen nodig. Om richting een doelbereik van 100% te gaan, zal het Nationaal Natuurnetwerk verder uitgebreid moeten worden. Ook is het essentieel dat de uitstoot en

uitspoeling van vermistende en vervuilende stoffen vanuit landbouw, verkeer en industrie afneemt en versnippering van het landschap wordt tegengegaan.

Maatregelen van de provincie die hieraan bijdragen:

- Doorgaan met een voortvarende uitvoering van de aangescherpte strategie voor realisatie van het Natuurnetwerk Nederland (NNN) en ecologische verbindingen, waarbij de provincie de regie houdt om te voorkomen dat voortgang stagneert.
- Op langere termijn een uitbreiding van het NNN door investeringen en ruimtelijke verankering in de Omgevingsverordening.
- Het instellen van ecologische innovatiezones via de Omgevingsverordening in landbouwgebieden rond de natuurgebieden om negatieve externe invloeden op de milieucondities in natuurgebieden tegen te gaan.
- Het faciliteren van de totstandkoming van programma's waarin verschillende stakeholders zich gezamenlijk inzetten voor het terugdringen van de stikstofuitstoot aan de bron (landbouw, industrie, verkeer).
- Het opstellen van soortenbeschermingsplannen (icoonsoorten) om invulling te geven aan de verplichting van de Wet natuurbescherming met betrekking tot actieve soortenbescherming.
- Een terughoudende instelling met betrekking tot het afgeven van vrijstelling en ontheffingen voor de bestrijding van soorten. Voor soorten die geen gunstige staat van instandhouding kennen wordt in principe nooit een vrijstelling of ontheffing gegeven.

Voor mooie landschappen

In Zuid-Holland is de druk op de ruimte groot. Er komen diverse opgaven op de provincie af met een grote ruimtelijke impact zoals de woningbouwopgave, bereikbaarheidsopgaven en de energietransitie. Om ervoor te zorgen dat invulling van deze opgaven en andere ruimtelijke ontwikkelingen niet ten koste gaat van de waardevolle diverse Zuid-Hollandse landschappen is sturing nodig.

Maatregelen die hieraan bijdragen:

- Een ruimtelijke bescherming van de meest waardevolle en kwetsbare landschappen (bijvoorbeeld het kustlandschap) tegen bebouwing door middel van groene contouren die worden vastgelegd in de Omgevingsverordening.
- Het opleggen van toeslagen aan ruimtelijke ontwikkelingen die tot een aantasting van de open groen ruimte leiden ('open ruimte heffing'). De opbrengsten worden ingezet voor het versterken van de kwaliteit van natuur en landschap via de Omgevingsverordening.
- Een continuering van de inzet van de provincie samen met de steden om de woningbouwopgave binnen het bestaande bebouwde gebied te realiseren en de open, groene landschappen te behouden.
- Het opstellen van een gedragen visie op de invulling van de energietransitie zodat sturing op basis van ruimtelijke kwaliteit en landschappelijke en ecologische waarden plaatsvindt in plaats van realisatie op basis van initiatieven van ontwikkelaars en grondeigenaren.

Voor groene steden

Steeds meer inwoners van Zuid-Holland wonen in de stad. Om het stedelijk gebied leefbaar te houden, in te spelen op de gevolgen van klimaatverandering en de biodiversiteit in de stad te versterken, zijn groene en blauwe structuren van groot belang. Deze corridors verbinden tevens de stad met het omliggende landschap en vormen aantrekkelijke fiets- en wandelroutes. De verbinding tussen mensen en natuur begint bij groenbeleving dichtbij huis. Om de positieve gezondheidseffecten van natuur zo optimaal mogelijk te benutten, is groen daar waar veel mensen wonen van extra groot belang.

Maatregelen die hieraan bijdragen:

- Afspraken met projectontwikkelaars en gemeenten op provinciaal niveau om bij nieuwbouw of verbouw in Zuid-Holland altijd de mogelijkheden voor natuurinclusief bouwen te benutten. Dus het inbouwen van nestgelegenheid voor vogels en vleermuizen en waar mogelijk kiezen voor groene daken en gevels.
- Icoonsoorten benoemen die specifiek in de stad voorkomen, denk aan planten van muren en kades.

- Investeren in het wegwerken van barrières (bijvoorbeeld door infrastructuur) tussen de stad en het landschap en het realiseren van groenblauwe corridors.
- Het toepassen van een integrale benadering bij bereikbaarheidsopgaven. Daarbij wordt de eerste voorkeur gegeven aan het vergroten van bereikbaarheid door nabijheid in combinatie met het stimuleren van lopen en fietsen (evt. in combinatie met OV) via aantrekkelijk groene routes.

Voor het verbinden van natuur en samenleving

Om draagvlak voor en betrokkenheid bij de provinciale belangen, taken en verplichtingen ten aanzien van natuur, landschap en leefomgeving te behouden en te versterken is inzet nodig. De Zuid-Hollandse natuur- en landschapsorganisaties spelen hierbij een belangrijke rol als schakel tussen overheid en samenleving. De trek naar de stad brengt een extra opgave met zich mee om vervreemding van de natuur te voorkomen. Vrijwilligers zijn onmisbaar op het gebied van het beheer van natuur, onderzoek, educatie, beleidsvorming en het vergroenen van wijken en buurten.

Maatregelen die hier aan bijdragen:

- Toekomstvast financieren van activiteiten van maatschappelijke organisaties die zich inzetten voor het verbinden van mensen met natuur. Het verbinden van kinderen met natuur verdient hierbij bijzondere aandacht. Investeren in groene schoolpleinen is één van de maatregelen die hierbij helpt.
- Het faciliteren van de ontwikkelingen van robuuste verdienmodellen voor burgerinitiatieven zodat deze na opstart zelfstandig gecontinueerd kunnen worden.
- Het optreden als intermediair bij het leggen van verbindingen tussen natuur en andere sectoren zoals de zorg- en de cultuursector.

Voor natuurlijk kapitaal

Natuur en biodiversiteit hebben een grote waarde voor de mens. Zo vergroot soortenrijkdom bijvoorbeeld de belevingswaarde van de groenblauwe leefomgeving en zijn soorten dieren en planten een indicator voor een schoon milieu en zorgen soorten ook voor het opvangen en afbreken van vervuilende stoffen. Daarnaast zijn we voor onze voedselvoorziening afhankelijk van biodiversiteit en levert de natuur andere belangrijke grondstoffen. Natuur en landschap zijn essentieel voor een aantrekkelijk vestigingsklimaat. Omdat deze waarden niet altijd in euro's zijn uit te drukken, gaan economisch gedreven ontwikkelingen nogal eens ten koste van dit natuurlijk kapitaal. Terwijl onderzoek heeft aangetoond dat het

aantasten van ecosysteemdiensten door het vernietigen van biodiversiteit uiteindelijk een bedreiging kan vormen voor onze eigen welvaart en welzijn. Daarom is het belangrijk om zorgvuldiger met ons natuurlijk kapitaal om te gaan en dit beter te benutten.

Maatregelen die hier aan bijdragen:

- 'Natuurinclusief' als randvoorwaarde stellen aan ruimtelijke ontwikkelingen via het ruimtelijk beleid.
- Subsidies voor land- en tuinbouw en overige sectoren richten op schone (circulaire) innovaties waarmee aantasting van natuur en milieu wordt voorkomen en productie natuurinclusief wordt.
- Het waterkwaliteitsbeleid van de provincie stuurt de Waterschappen scherper aan op het behalen van de doelen van de Kaderrichtlijn Water (KRW) zodat de emissies van bestrijdingsmiddelen, meststoffen en medicijnresten tijdig tot aanvaardbare niveaus worden teruggebracht.
- Het instellen van een groenfonds om investeringen in groen, natuur en landschap aan te jagen, zie bijvoorbeeld de provincie Noord-Brabant die op deze manier investeert in de kwaliteit van de leefomgeving¹.

Voor groene recreatie

De mogelijkheid om van de Zuid-Hollandse groen- en natuurgebieden te kunnen genieten via recreatie en beleving is van groot belang. Natuur is goed voor mensen doordat natuur gezond is. Een groene omgeving reduceert bijvoorbeeld stress en werkt aandacht herstellend. Ook nodigt een groene omgeving uit tot bewegen. Er is veel behoefte om in een groene omgeving te recreëren, maar in een provincie waarin natuur en recreatiegebieden schaars zijn (zowel in absolute zin als per inwoner), is de druk op deze gebieden dus groot. Om kwetsbare natuurwaarden in de natuurgebieden niet te veel verstoren en landschappelijke waarden als rust, stilte en duisternis op sommige

plekken te behouden, is een goede zonering van de recreatie van groot belang. Daarbij is er een grote behoefte aan magneetgebieden nabij de steden om de recreatiebehoefte op te vangen en de kwetsbare natuurgebieden te ontzien. Een goed beheer van de groene recreatiegebieden is van groot belang. Het huidige totale beheerbudget voor groene recreatiegebieden is in orde, maar er is sprake van een onbalans bij de verdeling hiervan over de verschillende gebieden.

Maatregelen die hieraan bijdragen:

- Realisatie van groene magneetgebieden rond de steden als overgang tussen de stad en het landschap en om te voorzien in de groene recreatiebehoefte van de stedeling.
- Optimalisatie van beheer, inrichting en gebruik van recreatiegebieden zodat natuurwaarden hier versterkt kunnen worden waardoor ook de belevingswaarde toeneemt.
- Versterking van toezicht en handhaving in de natuur- en recreatiegebieden.
- Goede zonering van recreatie: in kwetsbare gebieden kunnen niet alle recreatievormen gefaciliteerd worden en vormen juist rust en stilte kernkwaliteiten. Er wordt daarom zorgvuldig en terughoudend omgegaan met plannen voor de aanleg van extra paden en routes in natuurgebieden.
- Het instellen van een provinciaal fonds voor een gebalanceerde verdeling van de beheergelden over de groene recreatiegebieden.

¹ <https://www.brabantslandschap.nl/ons-werk/advies-en-subsidie/subsidiemogelijkheden/>

Voor natuurinclusieve landbouw²

De huidige manier waarop gangbare landbouw bedreven wordt loopt tegen veel knelpunten aan: de biodiversiteit in het agrarisch gebied staat zwaar onder druk en door emissies van met name meststoffen wordt ook de natuur in beschermde natuurgebieden aangetast. Veranderingen zijn nodig om te kunnen voldoen aan de internationale verplichtingen op het gebied van biodiversiteit. Ook de doelen van het klimaatakkoord Parijs komen in het geding als de landbouw niet verandert. Bovendien staat de landbouwsector zelf onder druk: het aantal boeren in Zuid-Holland is de afgelopen jaren hard achteruit gegaan en misstanden zoals mestfraude en bermfraude laten zien dat

boeren zich genoodzaakt voelen om de grenzen van het toelaatbare te overschrijden om het hoofd boven water te houden. Daarnaast staat het landschap onder druk: in plaats van dat het agrarisch gebied naast een functie voor productie ook aantrekkelijk is voor recreanten, wordt in veel delen van het buitengebied door bezoekers 'landschapspijn' gevoeld: vogels, vlinders, bloemen en landschapselementen zijn verdwenen. Ten slotte zorgen veenweidegebieden in sommige delen van Zuid-Holland voor een aanzienlijk bijdrage aan de CO₂-uitstoot omdat de bodem daalt doordat het veen oxideert vanwege het kunstmatig lage waterpeil dat nodig is voor de (intensieve) landbouw. Het is dus hard nodig om toe te werken naar een landbouwsysteem dat beter is voor natuur en landschap, inwoners van Zuid-Holland én boeren zelf!

Maatregelen die hieraan bijdragen:

- In gebieden waar bodemdaling aan de orde is per gebied nagaan wat de beste oplossing is, 'functie volgt peil' is hierbij het uitgangspunt. Deze functieveranderingen en randvoorwaarden worden vastgelegd in de Omgevingsverordening, via de waterschappen wordt op het waterpeil gestuurd.
- Subsidies inzetten om tot schone innovaties in de landbouw te komen waarbij uitstoot en uitspoeling van gif- en meststoffen en CO₂ moeten worden tegengegaan en biodiversiteit wordt versterkt.
- Subsidies inzetten om producenten en consumenten aan elkaar te koppelen zodat er een regionale markt kan ontstaan voor kwalitatief hoogwaardige streekproducten en boeren de focus op goedkope productie voor de wereldmarkt kunnen loslaten.
- Via het ruimtelijk instrumentarium geen ruimte meer bieden aan (uitbreidingen van) niet-grondgebonden landbouw.
- Het aanwijzen van kerngebieden voor weidevogels.
- Het koppelen van een resultaatsverplichting aan de inzet van provinciale middelen in plaats van een inspanningsverplichting.

² Onder natuurinclusieve landbouw verstaan wij een economisch rendabel landbouwsysteem, dat optimaal beheer van natuurlijke hulpbronnen duurzaam integreert in bedrijfsvoering, inclusief zorg voor ecologische functies en de biodiversiteit op en om het bedrijf.